

**Adami Tanneri E Societate Iesv, S. Theologiæ D. Et In
Academia Ingolstad. Professoris, Theologiæ Scholasticæ
Tomus ...**

Cum triplici Indice

De Fide, Spe, Charitate, Ivstitia, Religione, caeterisq[ue] virtutibus [et]
vitijs: ac varijs hominum statibus. Secvndæ Secvndæ S. Thomæ
Aqvinatis Respondens

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1627

IV. Quomodo dubia belli causa examinanda sit & diiudicanda.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72877](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72877)

à suis improbe factū est, vel reddere, quod per iniuriā ablatū est &c. Etcap. Apud 23. q. 1. ex eodē Augustino dicitur: *Apud veros Dei cultores etiā illa bella peccata non sunt, quæ nō cupiditate, aut crudelitate, sed pacis studio geruntur, ut mali coercentur & boni subleuentur.* Ratio est: Quia sola iniuria accepta potestati facere potest, vim alioqui non subdito inferendi.

33 Duo tamē hic notanda. Primum, iniuriā eiusmodi ita grauē esse debere, vt non immeritō tanta belli incommoda ei postponantur; qualia sunt tot cædes, rapinæ, depopulationes, vastitates animarū pariter & corporū, omniumq; bonorū euersiones, quæ tā lætæ, q̄ ledenti parti ex equo terē solent cōtingere, vt prudenter notauit Victoria loc. cit. Alioqui si quæ iniuris amicis & subditis, absq; sufficiente causā & iure accidant damna, obnoxia restitutioni erunt, vt pluribus docet Molina disp. 102. iuxta communem titulū iniustæ damnificationis. de quo suo loco dif. 4.

34 Secundū, pro bello quidē defensiuo materialē etiā iniuriā, siue rationabiliter præsumptā sufficere; pro bello autē offensiuo, ad compensandā iniuriā illato, tunc tantū sufficere iniuriā materialē, quando hostis, recusata debita compensatione siue restitutione, re nostrā tanquā suā detinet, aut ex ea factus est ditior, cum is alioqui nec ratione rei acceptæ, nec ratione iniustæ acceptionis ad vllā compensationē teneatur. Pro bello autē vindicatio omnino requiritur formalis iniuria. cū vera scilicet culpa coniuncta; cū omnis vindicta & pœna, præsertim tam grauis & violenta, supponat culpam. Ita rectē & ex comuni docent Molina dif. 102. & Vasquez 1. 2. dif. 100. n. 7.

De particularibus autē belli iusti causis, multa diximus suprā dif. 1. q. 9. dub. 1. & 2. post Victoriā relectione de Indis, & Iosephū Acoftā de procuranda Indorū salute c. 13. qui docent; etiā iure bellū Indis inferri, si Christianis negent ad suas prouincias liberū accessū, & vsum portuū ac fluminū, facultatēq; illic negotiandi, sine cuiusquā iniuria: quod tamen non sine causā negat Molina dif. 105. modo alias fidei prædicationi non resistant: quando & Christiani principes non quibusuis exteris nationibus copiā liberi eiusmodi comēatus ac negotiationis faciunt; idq; ad vitandā Reipub. perturbationē & pericula.

35 ASSERTIO VII. Per se & directā intentione nūquā est licitum querere, aut dare occasiones iniusti belli; hoc enim esset intendere malū, vt cū Victoria de iure belli n. 60 docet Molina dif. 107. In casu tamen, si bellū cederet in maius bonū tū Ecclesiæ, tū hostiū, vt qui nimirū hac ratione ad fidē conuertēdi; aut ad meliorē politiæ rationē traducendi videātur, licitū erit, vtendo iure nostro, per accidens bello etiā iniusto occasionē præbere; etiā si intendatur simul temporale comodū: quamuis enim nefas sit intendere culpā alterius, licet tamen subinde illā permittere, eique occasionem per accidens præb. re, propter maius bonū peccantis, & commune, vt ex Nauarro & Soto rectē docet idem Molina loc. cit. & patebit inferius de scandalo dub. 8.

36 Ex quibus etiā colligitur, an & qua ratione bellū charitati aduerferetur. Primò enim si quis suscepto bello formaliter intendat lædere charitatē, seu pacē charitatis, talis belli susceptio utiq; formaliter charitati aduerfabitur, ita vt sit speciale peccatum contra charitatem; siue interim re ipsa etiam aduerferetur

Iustitiæ, sine non. Quia in omni materia formalis & directā intentio malitiæ alicui virtuti opposita, formale peccatum eidem virtuti oppositum constituit, vt etiam de inobedientia docuimus tom. 2. disp. 4. q. 2. dub. 3. n. 44.

Secundo si quis existente sufficiente autoritate & causā belli, solum peccet ex parte intentionis, interno affectu odij aut vindictæ, tale bellū etiam charitati propriè oppositum erit, vt superius assert. 2. dictum. Idem fieri potest, si quis, quamuis existente iusta causā, & potestate bellum gerendi, negligat ordinem charitatis, postponendo pacem publicam & bonum charitatis, propriæ eidemq; non admodum necessariæ honoris aut bonorū defensionis vindicationiue, nec admittat pacis consilia, quæ alioqui prudens charitas admittenda dicat.

At verò quando bellum siue ex defectu potestatis, siue ex defectu causæ planè iniustum est, nec formaliter intendit læsio pacis & charitatis, tunc tale bellum non erit speciale peccatum contra charitatem, sed contra iusticiam: sicut furtum, latrocinium, homicidium, &c. quia tunc oppositio cum charitate solum se habet vt materialis & communis quædam conditio omnium eiusmodi peccatorum, quæ aduersus proximū actu externo constituitur.

Et quamuis S. Thomas initio quæstionis 34. commemorans vitia charitati opposita, speciatim non referat bellum; sed solum duo vitia paci charitatis opposita recenset, discordiam scilicet & schismā; qua de causā etiam bellum prout est peccatum charitati oppositum, spectare fortasse alicui videatur ad discordiam, sicut actus & peccatum externum; certum tamen est, moraliter loquendo esse peccatum specie distinctum à cæteris peccatis paci charitatis oppositis: quia modo admodum diuerso charitatis pacem violat, & discordia in sola voluntatis dissensione vtrunque etiam factis & signis externis manifestata, ideoque pacem lædente, (seclusa alia speciali prauitate, qualis in contentione, rixa, bello cernitur) posita est. Qua de causā etiam S. Thomas initio quæstionis 37. inter peccata, quæ opponuntur paci charitatis, numerat 1. discordiam, quæ est in corde. 2. contentionem, quæ est in ore. 3. ea quæ pertinent ad opus, scilicet schismā, rixam, bellum, & seditionem; ita vt proinde bellum ex mente S. Thomæ sit peccatum, & quid ni etiam vitium speciale charitati oppositum, modo superius explicato: id quod etiam alij autores communiter supponere videntur.

D V B I V M IV.

Quomodo dubia belli causa examinanda, & diiudicanda sit.

S. Thomas 2. 2. q. 40. a. 1.

A Getur primo de ipsis supremis Principibus, deinde etiam de cæteris. Et spectat hoc dubium itidem ad ipsam belli susceptionem.

37 **A** S S E R T I O I. Dubiam belli causam tenetur imprimis ipse Princeps bellum gesturus diligenter examinare, adhibitis etiam in consilium viris prudentibus, & iuris intelligentibus. Ita ex communi

Victoria de iure belli n. 20. & 21. Valentia q. 16. p. 2. Molina dif. 109. Ratio est; quia alioqui iure omnium gravissima exponet se princeps manifesto peccandi, aliosq; iniurijs gravissimis afficiendi periculo.

ASSERTIO II. Licet hac in re ordinariè ipsimet supremi Principes, pro se quisq; iudex sit; potest tamè Pontifex in extraordinario casu, propter spirituale bonum Ecclesiæ, eam causam ad se trahere, & cum autoritate decidere, si nimirum alias Ecclesiæ graue detrimentum videatur ex bello captura: eiq; iudicio tenentur Principes stare, nisi cum manifestè constat sententiam iniustam esse. Ita habet communis apud citatos. Ratio est. Quia Papa habet etiã potestatem in temporalibus, saltè indirectè, ac in ordine ad bonum spirituale Ecclesiæ. Quia tamen ex eiusmodi vsu Pontificiæ potestatis non raro maiora mala oriri facile possunt, hinc notat Molina disp. 103. id neq; solere facere Pontificem, sed paternè solum ad pacem hortari; nec expedire, vt communiter faciat.

38 ASSERTIO III. Si quando mortuo rege, eiusdem regni partes, vel subditi, p. regno contendunt, tunc ad illam ipsam regni communitatem spectabit, causam decidere, & inter competitores, eum, cuius ius est, p. babilis, regno præficere. Ita Mol. dif. 103. Ratio. Quia communitas omnibus suis partibus superior, ac singularum iudex est. Loquimur enim de perfecta communitate, quæ superiorem non habet.

39 ASSERTIO IV. At si defuncto Rege, inter principem quendam externum à priore independentem, & ipsam regni communitatem, de iure regni oriatur contentio, in ea causa tam Princeps, quàm communitas regni, pro se quisq; iudex erit. Ita Mol. dif. 103. miratus quosdam contrarium sensisse; quasi princeps ille externus teneatur ipse postulati regni, seu communitatis, iudicio stare: quod etiã sentit Vasq. 1. 2. q. 65. n. 19. non omnino fortè improbabiler in speculatione, sed parum ad praxin accommodatè. Ratio est; quia tali casu nec princeps communitati, nec communitas principi subiecta est: nec communitas hac in re habet maiorem iudicandi autoritatem, quàm defunctus Rex; cui si qua ab externo principe similis controuersia fuisset mota, soli non competisset iudicandi autoritas, vt assert. 2. dictum est: ex legibus quandoq; specialibus ipsius Regni vacantis tales controuersie decidendæ sint.

40 ASSERTIO V. Si causa examinata, iustitia belli maneat dubia, tunc bellum quidè vindictiuum suscipi; in nullo modo potest. Ita rectè sentiunt Molina & Vasquez loc. cit. Ratio est. Quia contra neminem etiã priuata, ne dum publica & generalis belli vindicta rectè suscipitur, nisi prius moraliter de eius culpa constet; cum alioqui ex regula iuris II. in 6. cum partium iura sunt obscura, reo fauendum sit potius, quam Actori.

41 ASSERTIO VI. In æquali dubio, de iure aut dominio alicuius rei, is qui in possessione legitima est, ea re siue ex toto, siue ex parte, violenter quidè exspoliari non potest, attamè rationes oppositæ partis audire, examinare, ijsq; satisfacere tenetur; cogendus etiã armis, si renuat. Ita Victoria n. 28. Sotus de Iustitia l. 4. q. 5. a. 4. Couar. in regulâ Possessor part. 2. §. 7. n. 4. Bañ. hic q. 40. a. 1. dub. 5. Mol. dif. 103. Val. q. 16. p. 2. & Vasquez cit. n. 10. Ratio primæ partis est. Quia ex regula iuris 65. in 6. in pari delicto, vel causa, prior est conditio possidentis. Secunda pars probatur. Tum quia cum contra legitimum possessorem præten-

ditur ius ab actorè, tenetur iudex illud examinare: Princeps autè in nostro casu iudicis locum subit. Tum quia alioqui bona fide possidere definit, si cum dubitet, aut dubitare merito debeat, negligat inquirere veritatem, vt rectè notarunt Victoria & Molina loc. cit.

42 ASSERTIO VII. Quin etiã satis probabile videret, possessorem bonæ fidei, nec in dubio quidè inæquali, quando videlicet ius alterius partis, speculatiue & ex proprijs principijs spectatum, p. babilis est, teneri rem, de qua litigatur, cedere, aut cum parte aduersa partiri. Ita Victoria & Molina loc. cit. & consentit Vasq. dif. 66. c. 7. n. 42. modo rationes, p. altera parte non sint ita efficaces, vt generare possint assensum (etiã conuincendo, vt Vasquez inferius loquitur) quod per se satis intelligitur. Ratio est. Quia quadiu res absolute loquendo, dubia est, secundum omnium iudiciorum praxin, possessori bonæ fidei res tota assignatur, ob meliorem conditionem possidentis, teste Molina. Qui addit, possessorem, si magis propendat in eam sententiam, quod res sit alterius, & aliter quoque certò sibi persuadens, rem suam esse, velit eam bello extorquere, probabiliter teneri pacem cum altero componere, rem pro dubij ratione diuidendo, quod etiam in casu nostræ assertionis vniuersim, nec improbabiler docent Bannes, & Sotus loc. cit.

43 ASSERTIO VIII. Si in tali dubio, de dominio rei, neuter sit in possessione legitima, res p. ratione dubij inter vtriusq; diuidenda est; aut si diuidi comode non possit, facienda est ab altero, pro rata parte, compensatio: alioqui ad hoc etiã armis cogi poterit. Ita citati omnes, & sequitur Vasq. cit. dif. 66. c. 7. n. 39. post Caietanum 2. 2. q. 62. a. 5. Sorum lib. 4. de Iust. q. 7. a. 1. Ioannem Medinam Cod. de restit. q. 17.

Probatur. Tum quia par est vtriusq; ius; aut si alterius magis dubium, non tamè aperte nullum: tum quia in simili casu id ipsum quiuis æquus iudex decerneret, vt cum Victoria notant citati: tum quia alioqui bellum ex vtraq; parte tam formaliter, quam materialiter iustum daretur, quod post S. Augustinum omnes merito pro absurdo habent.

44 ASSERTIO IX. Idem sentiendum, si existente dubio rei dominio, simul etiã de hoc ipso dubium sit, an & quisnam sit in possessione legitima, aut si vterq; p. babiliter prætendat, se in possessione esse. Colligitur ex citatis & dictis. Est enim proportionaliter par ratio.

45 ASSERTIO X. Si alter ex sua parte dubitet, ad quem res de iure spectet; alter vero, seclusa temeritate, sine omni dubio certò sibi persuadeat, rem ad se spectare; si neuter in possessionem venit, potest quidem hic absq; iniustitia rem totam bello sibi deponere; sed alter, si absolute putet, dubiam esse causam, non tenetur rem totam eidè cedere, sed potest pro ratione dubij condignam ab illo compensationem exigere. Quod si vero ipse insuper in possessione sit, & suam causam non magis, & forte etiã si paulo magis (ex assertione septima) quàm alterius dubiam existimet, etiã ipse totum p. se retinere, & bello tueri poterit, quo pacto, dabitur, quidè bellum ex vtraq; parte iustum formaliter (quod absurdum non est, vt Mol. cit. dif. 103. post Victoriam loc. cit. & Couarruiam in Reg. Possessor part. 2. n. 6. & Abulensem in c. 11. Iosue) sed non materialiter simul & formaliter. Colligitur ex dictis, & maxime, quia vterque princeps in hac causa sibi supremus iudex est; charitatis tamè erit, rem pacificè transigere: quod

si contemptim negligatur, fieri poterit, ut bellum quidem Iustitiæ non aduerletur, sed charitati, iuxta dicta dub. 1. in fin.

46 **ASSERTIO XI.** Si post factâ sufficientē causâ difficultionē, utraq; pars certò sibi persuadeat, rem ad se pertinere, tunc quidē consultissimū erit, ut rem pacifica transactione componant, siue rem inter se diuidendo, siue in arbitros committendo; quod etiā nisi faciant, contra suâ, & proximi, atq; etiā Reipublicæ charitatē cōmuniter non parū peccabunt: at tamen ex iustitiâ ad hoc teneri non videntur. Colligitur ex dictis; quia quisque sibi in hac causa est Iudex; certò ac bona fide persuasus, ius penes se esse, ut supponitur. Idem docet Molina cit. disp. 103. limitans tamen, nisi alter putaret alterū bona fide agere, & se non minus quam alterū decipi posse; talem enim putat simpliciter teneri, vel ad rem diuidendam, vel ad arbitros recipiendos.

Illud de obligatione saltē charitatis speciatim etiā docet Nauarrus ma. c. 25. n. 4. ubi ait; *Principes Christianos, qui habent inter se de aliquo regno seu statu controversiâ, quæ de iure extinguere non potest, quia neuter agnoscat superiorem, neque armis finire, sine magno damno Christiana Reipublica potest, debere causam suâ in arbitros remittere, alioqui graviter peccaturos.* Quâ ob causam etiâ Sotus in epistolâ ad Roman. 12. notat, rarò bella inter Christianos principes inculcata esse.

47 **ASSERTIO XII.** Etiam cæteri milites in statu dânationis sunt, qui vel scienter in bello iniusto militant, vel parati sunt cuilibet Principi militare siue causam iustâ habeat, siue non. Ita ex cōmuni Caietanus V. *Bellu.* Bannes hic q. 40. a. 1. dub. 6. Val. q. 16. pun. 2. Molina disp. 103. Ratio patet; quia malo directè consentire & cooperari non licet; neque periculo peccandi se temere exponere.

48 **ASSERTIO XIII.** In dubia causa, milites quidem subditi principi, aut stipendiarij perpetui, non tenentur iustitiâ belli examinare, nisi fortè admodum urgentia & aperta indicia, vel rumores de iniustitiâ belli interueniant; sed licitè à suo duce ad militiâ euocati obtemperant: cæteri vero, si verè & positivè dubitent, habentes scilicet in utraq; partē probabiles rationes dubitandi, tenentur prius in belli iustitiâ inquirere, quàm suum militiâ nomen dent, licet & isti, seculo tali dubio, licitè possint in bello sequi principem, quem sciunt hominē Christianū esse, & nemini iniuriosum; quamdiu nulla peculiaris ratio eum de iniustitiâ suspectum reddat.

Est doctrina cōmunis apud Caietanū & Bannē hic q. 40. a. 1. Victoriâ n. 25. Mol. dis. 114 & 118. Val. cit. pun. 2. Et de subditis (eadē ferè est ratio stipendiariorum, etsi neget Syluester) patet ex Can. *Quid culpatur* 23. q. 1. post August. l. 2. contra Faustum c. 75. & colligitur à simili in materia matrimoniali, ex cap. *Dominus*, de secundis nuptijs, & cap. *Inquisitioni*, de sententia excommunicationis. Ratio generalis est. Quia in dubio, & ubi contrarium aperte non constat, subditi licitè acquiescunt sui superioris iudicio: cæteri cōmuni lege tenentur ad examinandam honestatem actionum, quas aggrediuntur.

49 **ASSERTIO XIV.** Non videtur tamen facile peccati mortalis damnandus miles etiā non subditus, qui alioq; nō nisi bello iusto paratus militare, orto inter Principes Christianos bello, & facta prius, ut dictū,

de iustitiâ utriusq; partis inquisitione, in æquali dubio speculatio de iusta bellandi causa, anceps habens, sed utraq; tamen partē bona fide, & iure utraq; probabili agere existimans, utrius parti seruire paratus est. Ita Petrus Nauarrus l. 2. de restit. c. 3. n. 277. & olim Romæ Suarez; etsi pleriq; alij (in quibus Bannes, Valentia loc. cit. & Molina dis. 114.) negent, in tali dubio militare non subditū militem posse. Probat. Tum quia aduocatus etiā in dubia causa, utrius parti patrocinari potest, ex cōmuni apud Syluestrum verbo bellum l. n. 3. & Vasquez l. 2. disp. 64. cap. 4. & famulus seruire domino exercenti contractus speculatiuè dubios. Tum quia ubi de aliquo agibili est inter Doctores utraq; sententia probabilis, licet modo hanc, modo illam sequi; quin etiā iuxta aliorū opinionē probabilem operari, siue quis ex proprijs principijs contrariæ opinionis assensum habeat, siue per intrinsecâ principia neutrius, ut suo loco dictum, tom. 2. disp. 2. q. 6. dub. 3. & 4. post Vasquez l. 2. disp. 62. cap. 4. Contraria tamen sententia, ut communior & tutior est, ita & probabilior; cuius proinde oppositum tolerari solum subinde posse, non autem suaderi debere diximus.

D V B I V M V.

Quenam circa Belli prosecutionem obseruanda sint; speciatim an & quomodo in bello liceat occidere, in seruitutē redigere, vel spoliare etiam innocentēs; itemq; spolia & bona ab hostibus iusto bello capta, vel etiâ pretio aut dono accepta ad quos spectent.

S. Thomas 2. 2. q. 40. 2. 3.

51 **Q**ueritur primò, quamam in genere circa belli prosecutionē obseruanda aut vitanda. De hac re breuiter statuimus sequentia. I. Post Iustitiâ belli cognitâ, ante conflictū, pacificè ab Aduersario petendâ condignam satisfactionē, & si offeratur, acceptandâ, nec ulterius bello procedendū. Ita omnes ex Deuteronom. 20. v. 10. & patet ex dubio primo; bellum enim habere debet necessitas, non voluntas.

Rectè vero notant Valentia q. 16. pun. 2. ex Mol. disp. 103. post Syluestrū V. *Bellum* l. q. 10. ex probabiliori, etiā postceptum conflictum oblatâ condignâ satisfactionē acceptandâ, etsi contrariū sentiant Maior in 4. d. 15. q. 20. Driedo lib. 2. de lib. Christ. cap. 6. Caietanus in Sum. V. *Bellum*, & Bannes, q. 40. a. 1. Addit tamen Molina: *Quia in bello vindictano vix unquam offertur condignâ satisfactio, ita vt innocentes in manus Principi occidendi tradantur; ideo caprum iam bellum deserendum cōmuniter ex iustitiâ non esse, sed ex charitate; si modo offeratur satisfactio, quæ moraliter fieri potest, & est de bono utriusque Reipublicæ, quod ex particularibus circumstantijs pendet.* Quo casu rursus habemus bellum solum charitati non iustitiâ repugnans.

II. Post satisfactionem negatam, posse quidē Principem, per se loquendo, quoscunq; etiā infideles

in.